

Rozdil druhý.

O poplatcích.

§1. Pojem a zásady základní.

1. Poplatky jsou veřejné dávky, jež stát, země atd. ukládají spisobem a měrou autoritativně ustanovenou jednotlivcům jako svlaštmi příspěvky k náhradě nákladů těch veřejných zařízení (služeb, orgánů, ústavů), jejichž výkony dotčení jednotlivci vyvolávají a pokud je vyvolávají.

2. Činnosti, které k ukládání poplatků podnět navdávají, podstupuje stát sice v obecním veřejném prospěchu, že však přes to neuhrazuje náklad jejich pouze daněmi, má v tom svou příčinu, že ony činnosti buď jednotlivcům je vyvolávajícím přinášejí svlaštmi znatelné prospěchy, nebo byt i nebyly výsledně žádány, aspoň jistými dobrovolnými skutky těch jednotlivců a proti vůli jejich byly vyvolány (akce soudní následkem porušení práva).

3. Co do povahy veřejnoprávní mohou činnosti tyto býti dvojího spisobu:

a takové, které plynou z podstatných práv svrchovanosti, jež tedy z povahy státu nutně vyplývají a tedy za všech poměrů toliko jim konány býti mohou; jsou to činnosti za účelem práva a moci (zejm. soudnictví, udílení privilegií výhradních);

6 činnosti, které menalézeji k výkonům státním absolutně nezbytným, u kterých spíše rozhodují důvody prospěšnosti různí dle dob a poměrů, adati stát (země atd.) za úkol svůj je považuje a je lůd naprosto sobě vyhradí (mince, pošta, telegraf atd.) neb aspoň obmezenou měrou soukromníkem přenechá (vyučování elementární).

Není důvodu obmezovali, jak činí Schall (Schönberg: Handbuch) obor poplatků pouze na náhrady za výkon vyplývající z podstatných práv svrchovanosti. Jen by tak nastalo umělé dělení mezi dvěma druhy příjmů, které se přece hospodářsky dle též zásad vyměřují. Muvlyt by se zcela zbytečně pod zvláštním označením shrnauti n. pr. školné, mýto a j., které přece veřejnohospodářským zájem nic se nelíší od soudních. I když se, jako Scheel (tamtéž) činí, příjmy ze silnic, pošt, telegrafů vřadí mezi „výdělečné“, neb - jak Rau činí - mezi „regalové“, abude pak přes to řada jednání poplatných, která by při těchto rozděleních ani místa nenašla,

jako zejm. poplatky za vyučování.

4. Výše poplatku. Z povahy věci plyne, že nemůže stát činností, které tak eminentně s úkolů jeho vyplývají, činiti předmětem podnikatelského využitkování; tedy příjmy požadované od těch, kdo k výkonům jednotlivého oboru správy, ústavu neb orgánu navdávají podnět, nemají úhnanem vynésti více, než čeho je třeba k uhracení nákladu, který státu samému vychází ze zřízení a vydržování toho oboru správy, ústavu neb orgánu. Tento náklad sám rozpadá se jednak v náklad zřizovací a náklad provozovací. Náklad provozovací zahrnuje zase jednak náklady všeobecné, tj. na zřízení a výkony celému příslušnému odboru a jeho zřízení sloužící, jednak speciální náklady, tj. ony, se kterými spojeno jest vykonávání činnosti příslušných oněmi orgány, s nimiž strany bezprostředně ve styk vcházejí a když veň vcházejí.

Poplatek vyjadající na každý jednotlivý výkon takového úřadu, ústavu neb orgánu, měl li by býti úplně a přesně poměrným, musil by stačiti:

a na poměrnou část nákladu zřizovacího a všeobecného provozovacího a pak

b na takovou část speciálních nákladů, která asi vyjadá právě na ten výkon podle jeho povahy, rozsahu a

tvoriní. Bude pak tedy zejména odůvodněno, aby sazba poplatku stoupala toužměrou, jakou v jednotlivém případě vzrůstání nákladů rostou, tedy čím více veřejných zařízení výkonem příslušným jest zaměstnáno, čím déle výkon trvá, čím déle využívá příslušných zařízení. Rovněž bude přiměřeno, aby sazba byla vyšší, když sice výkon sám o sobě není rozsáhlejší, ale větší jest riziko neb odpovědnost státu.

Platí tu zcela obdobně pravidla, která vládnou i při výměřování sazeb na př. na drahách železných, tedy podnikcích veřejných, jen s rozdílem, že v oboru sazeb poplatkových už všech skutečných nákladů příslušného orgánu tvoří hranici, kterou suma všech přijatých poplatků nemůže překročit, kdežto při podniku veřejném není vyloučen zásadně jistý přebytek nad pouhou náhradou nákladů, tj. jistý podnikatelský zisk.

Poměrný podíl, který z celkového nákladu na jednotlivý výkon připadá, dá arci zjistiti jen s přesností přibližnou a za pomoci zkušenosti. Proto snižují se sazby, když se nákladnost správy vhodnými zařízeními zmenšila, nebo když následkem rostoucí frekvence při užívání jistého zařízení poměrný podíl jednotlivého výkonu na řízovacích nákladech i na jisté části provozovacích se zmenšuje (nov. o poplatcích

poštovních).

5. V literatuře setkáváme se však s názory, že této plné, matematické poměrnosti není třeba, ba sledujeme se přímo s tvrzeními, jež činí měřítkem hodnotu, kterou má výkon poplatku podléhající pro osobu, která z něho prospěch má. Použití této zásady jest předem naprosto vyloučeno hledíc k výkonům k poplatku povinným, které sice jednotlivci svolány bývají, avšak prospěchu jim nenesou. Proto shall obmezují platnost její výlučně jen na výkony, kterých sobě jednotlivci řádá, ježto mu prospěch nesou, i má právo se výše poplatku vyměřiti dle přibližné hodnoty, kterou má příslušné jednání pro řadatele.

Avšak ani v tomto obmezení nemohla by se dotčená zásada státi obecným pravidlem, neboť individuální spotřební hodnota, kterou jednotlivé konání jistého orgánu pro jednotlivce má, nedá se postihnouti ani číselně vyjádřiti; nanejvýše lze v řídkém oboru případů jenom dle jistých zevních známek a průměrných pravděpodobností povšechně souditi, že jednotlivá kategorie poplatných jednání má pro osoby příslušné průměrem větší hodnotu spotřební než kategorie jiná a podobné rozdíly v platných poplatkových řádech skutečně docházejí výrazu v rozličně stupňova-

ných poplatcích. Ten jako objektivní příznak takové abstraktní spotřební hodnoty pro poplatníka slouží na př. význam věci, o níž jde, nebo jiné objektivní známky větší hodnoty (nov. na př. progressivní stupnici poplatků za patenty na vynálezy dle počtu let, na něž se patent řídá).

Šelkem zůstávají případy podobné výjimečnými; vměšuje se sem už jistý závl daní analogickéj. Základní moment, který pro celý obor poplatků zůstává určujícím, totiž náklad, zůstává v platnosti nejen pro celek příslušných výkonů každého jednotlivého oboru výkonového, nýbrž i poměrně pro každý jednotlivý výkon resp. poplatek naň připadající; neboť i kdybychom místo subjektivní hodnoty spotřební těžce poznatelné chtěli učiniti měřítkem pro ustanovení poplatku objektivní hodnotu směrnou, tedy shledáme, že schází při výkonech státu (země atd.), jež poplatkům podléhají, naprosto každý koliv jiný regulator směnné hodnoty (n. př. soutěž), vyjímajíc právě náklad sám.

V poplatkových řádech nynějších států objevují se pode jménem poplatků i takové dávky, ovšem na příležitosti nějakého výkonu veřejných orgánů vybírané, jejichž míra vysoko přesahuje náklad té činnosti, na kterou se vybírají. Tak bývá zejména při tzv. poplatcích zápisných

(rov. míře). Vše to již nejsou pouhé poplatky, nýbrž tají se v nich částečně i daň, jejíž vybírání zároveň s vybíráním poplatku vysvětluje se z důvodů vhodnosti, aby se berní manipulace zjednodušila, ba někdy bývá jednání úřední jen kontrolním prostředkem, aby se jistá povinnost ke daním neobcházel (rov. odaních obchodových).

6. Avšak požadavek, aby náklad byl základem pro vy-
měření poplatku, stanoví jen nejvyšší hranici, kterou nemá
překročit poplatek jednotlivý aneb — pokud se poplatky jed-
notlivé v témže oboru výkonů do jisté míry stupňují dle
předpokládané hodnoty subjektivní — souhrn všech poplat-
kových příjmů za výkonů určitého odvětví úřadů neb určité-
ho ústavu. Čím totiž zřejměji v popředí stoupá obecná
důležitost jistých výkonů a čím více z důvodů této obecné
 prospěšnosti žádoucí jest užívání jejich uvolnění, tím
 spíše sluší zmírniti míru poplatků pod touto hranicí
 maximální. Zbývající potom část nákladu poplatkem
 neuhrazená kryje se z obecných příjmů, in specie z daní.

Poplatek jeví se tu praxe jen jako jisté od stran
bezprostředně dotčených vybírané praecipuum daně, již
pak celý zbytek se uhradí.

Vyplývá pak zároveň z toho, co pověděno, že tam, kde

běží o výkon, podstatné důležitosti obecní sluší poplatků v jednotlivých případech i docela sleviti, když jde o nemajetné jednotlivce, které by povinnost poplatková od pořadování příslušného výkonu zdržela (např. soudní poplatky).

7. V literatuře nebyl rozdíel poplatků a daní dlouho náležitě poznán; byt poplatky uváděny mezi daněmi nebo příjmy a regálii a s tohoto stanoviska posuzovány.

Zvláště pak byly příčinou obtížného pochopení poplatků:

α) jednak nauka o regáliích jednak i částečně některé dříve velmi rozšířené theorie o daních, kteréž i v sa-
mých daních spatřovaly pouhé aequivalenty za služby poskytované od státu občanům, v ten smysl, že každý platiti má daň dle míry prospěchů, jež má od státu;

β) okolnost, že mnohé poplatky vybírají se v podobě kolku, který zároveň jest formou pro vybírání mnohých způsobů daní (zvl. tzv. daní obchodových), čímž se stalo, že obyčejné dávky veřejné v podobě kolku vybírané za jediný druh berní byly pokládány. Teprve Rau vymezil, ač ne úplně, zásadní rozdíl daně od poplatku, což dovršeno objasněním povahy kolku (Stein).

K náležitěmu vymezení hranic mezi poplatky a daněmi, které k jednotlivým jednáním se pojí, přispěli

kromě Steina zejm. též Berobrazov a Parieu.

§ 2. Rozdíly poplatků.

1. Podle povahy sazeb jsou poplatky buď pevné tj. pro určitou kategorii jednání obnosem stále stejným vybírané aneb měnivé a to buď:

a v ten způsob, že úřadu vyměřujícím jest vyčleno jisté minimum a maximum sazby, mezi kterým dle rozsahu věci, po případě dle jistých známek hodnoty poplatků se vyměřuje; aneb

b jsou poplatky gradační, stoupající určitým poměrem ustanoveným buď dle objemu věci (na každý arch podání určitý kolek) nebo dle hodnoty její anebo dle jiných známek. Předpisuje li se dle hodnoty, vyměřen jest poplatek buď přísně procentuálně nebo v určitých třídách (poplatek třídní) tj. pro určité třídy obnosu předepsány jsou určité sazby poplatků.

2. Podle subjektu, kterému příjmem poplatkový připadá, rozlišují se úplatky (Sporkeln) a poplatky v užším smyslu. — Úplatky jsou ony, které úřadec veřejný konající jednání poplatné sám pro sebe podřídí in partem

salariu. Modus takový sice zjednoduší účetnické a pokladniční manipulace a stoho stanovité hodi se pro zjednodušení poměry, ale stát nemá bezprostřední účinné kontroly a skrácení stran je snadné. Proto úplatky druhdy velmi rozšířené nyní jen výjimečně jsou zachovány. Nejširě ještě zachovány jsou v neplacených úřadech samosprávy anglické. (U nás n. p. taxy zkoušební, před regulováním platů professorských také kolejné.)

Dokud panovalo řízení patrimoniální, vybíraly vechnosti správní a soudní výkony obstarávající poplatky na vlastní účet. Státní moc nejdříve se vynasnažovala podrobiti toto vybírání předpisům o příčinách a míře, až sestátněním správy veřejné i justice změniti lze bylo úplatkovou formou v poplatkovou. (Srov. histor. výklad v příčině Rakouska ve Wieserově článku „Gebühren“ v Oest. Staatswoerterbuch.)

3. Podle formy, v jaké se poplatky skládají, rozemníváme poplatky skládání v hotovosti a poplatky placené v podobě kolku, jež ovšem nejsou technickou formou pouze pro obor poplatkový. Kolek jest kvitančí na určitou částku peněžní státu už zapravenou (při koupi kolku kdekoliv u prodávaců k tomu zmocněných).

Poplatek vybíraný v podobě kolku jest výhodným pro obě strany. Státu totiž zjednoduší se velmi podstatně úřední manipulace, zvláště odpadnet všechno individuální předpisování a všechna manipulace jinak s individuálním uctováním spojená i příslušná pokladničná a kontrolní, ježto se nemusí každý jednotlivý případ s sebou napsovati, což zvláště při takových poplatcích na váhu padá, které se platí shusta sumami poměrně nepatrnými. Zbude tudíž jen náklad za tisk, kontrolní manipulace při něm, pak uctování, inkaso a kontrola při prodeji celých kolkových archů zmočnějším prodávacím, což jest bez přirovnání menší než individuální uctování v každém případě.

Nebezpečí při kolku plynou pouze z toho:

a že strana sama vypočítati musí, kolik platiti má, a z omylu škodu nese;

b že mnohý akát kolku podrobený nedostane se ani před veřejné úřady a dá se tedy obejítí. (Námítka tato týče se arci jen daní v podobě kolku vybíraných.);

c že lze kolek padělati resp. již upotřebeného znovu podvodně použiti.

Nebezpečí uvedená ad b a c lze, meli odstraniti, tedy

aspoň valně zmirnuti kontrolou, dobrou technickou, provádění znesnadňující úpravou kolku a častým střídáním jejím i konečně v případě obejití tresty (jistým multi-plem povinné sumy).

Nebezpečí nesprávného vypočítání a škodných z toho následků pro stranu jen tehdy jest značné, když běží o poplatky komplikovanější. Této pak zároveň nebezpečí provádění a obcházení jest tím větší, čím vyšší jest obnos poplatku, tedy plyne z toho princip: čím sáblonovitější jest ten který předpis poplatkový, čím hojněji se ten který druh poplatku platí a čím menšími obnosy se to děje, tím výhodnější jest forma kolku a contrario hotového placení.

§ 3. Soustava poplatková.

Poplatky objevují se skoro ve všech oborech správy veřejné, ovšem ne ve všech stejným rozsahem, neboť není v každém stejně náležitých důvodů a stejně vhodných příležitostí k ukládání jich.

1. Poplatky ve správě zahraničních záležitostí platí se na př. za vydané zahraničné pasy, pak za činnosti

vyslanců nebo konsulů konané ve prospěch jednotlivců (vidování, vysvědčení, úřední ověření a p.).

2. Voboru vojenské správy objevují se poplatky zřídka aneb se vůbec neobjevují. Co tu pode jménem poplatků nebo tax po různu se vyskytuje, poplatkem není (tax. dobrovolnická taxa ve Francii, pak naše vojenská taxa - podle pruského vzoru zavedená -; tato má spíše povahu daně, jsouc peněžním ekvivalentem za nevykonaný natu-
rální výkon vojenské služby, kterých ve státě s obecnou povinností brannou měl by konati každý).

3. Voboru správy finanční objevují se poplatky ze soukromých deposit u finančních úradů přechovávaných, poplatky při vyměření cla, poplatky exekuční a j. v. — Jen v jisté povšečnosti lze přiznati vlastnost poplatkovou i tax. statistickému clu, kterých se od 1. ledna 1900. vybírá též v Rakousku při zásilkách do Uher jdoucích a má za účel hraditi náklady spojené se statistickým vykazováním dotčeného obchodu. Vykazování to se provádí z příčin hospodářskopolitických a jen předpoklad, že to vykazování jest z toho hlediska pro dotčené jednotlivce výhodno, jest základem v označení platu toho jako poplatku.

4. Obor schrany právní a správy soudní vyžaduje hojně spůsoby poplatků prvotně převahou v podobě úplatků vybíraných.

⊗ Poplatky v řízení sporném vybírají se jednak v podobě kolku, jednak – pokud totiž dle uznání soudce se předepisují – v hotovosti i stihnou z pravidla stranu v procesu podléhající. — Bezplatnost soudní správy, za kterou by se sice přimlouvaly důvody obecné prospěšnosti, odstranila by dokonce všechny překážky lehkovážně vedených pře. Avšak z druhé strany nesmí výše poplatků odvedení pře bezdůvodně odstrašovat. Jest to jeden z případů, kde je odůvodněno, aby poplatky byly odstupňovány dle objektivní hodnoty věci. Nemajetní sluší pak vůbec osvoboditi.

⊗ Pokuty peněžní v řízení trestním mají jen výjimečně povahu poplatků, jsou-li totiž pokutami pro nepořádky (nedostavení se svědka a pod.), ježto náklad jimi se zvyšuje.

⊗ Poplatky v řízení nesporném.

Zde mají největší důležitost poplatky zápisné (Registergebühren, droits d'enregistrement), tj. za zápis a veřejné dokumentace jistých právních jednání a poměrů. Částečně

tzv. poplatky toho druhu vybíhají ve skutečné daně (nov. daně obchodové). Vedle poplatků na zápis smluv a převodů práv k věcem nemovitým do pozemkových knih dává tato instituce i podnět k poplatkům na úřední výtahy z knih dotčených.

Ke poplatkům v oboru nesporného řízení náleží i poplatky za výkony při záležitostech pozůstalostních (n. př. za zápis pozůstalosti atd.), poručenských, též amortizačních.

Všším smyslu k zápisným poplatkům náležejí i platy za zápis jistých, právnicky závažných skutečností do rozličných jiných veřejných rejstříků (rejstříku obchodního, rejstříku společenstev).

Konečně náležejí sem i zápis k zjištění autorství práva literárního, uměleckých neb uměleckoprávních myšlových plodů (n. př. vorků).

5. V oboru vnitřní správy.

a Poplatky za výkony vztahující se na záležitosti rodinné a občanské, tedy zejm. zápis resp. výpis o narození, sňatcích, úmrtích, domovské listy a t. d.

b V oboru zdravotnictví objevují se zejm. poplatky za použití veřejných nemocnic, blázincův at. d.

za úřední prohlídky a komise a t. d.

c Poplatky za výkony v oboru policie v užším smyslu (vydávání služebních knížek at. d.).

d Ostatní poplatky tohoto oboru jsou poplatky při radáních k úřadům správním, pak poplatky za udělení hodnosti a vyznamenání (taxy, ač ty nejsou skutečnými poplatky). Většinou sem náležejí též poplatky za ověřování (cimentování, puncování), pak za udělování koncesí a výhrad (patentů).

6. Obor vyučování (školné, taxy zkusební, kolky na vysvědčení at. d.).

7. Obor správy národohospodářské jsou hlavní případy poplatků tyto:

a Mincovníctví.

V době středověké a ještě pozůstav ve stoletích pozdějších bylo zvykem náklad na ražení i takových mincí, jež měly mít neobmezenou platnost kurantních mincí měnových, rozvrhováti na veřejno obecnost tím, že se obsah mince průměrně zmenšil, po případě stávalo se i to zdrojem fiskálního vykořisťování obecnostva zlehčením obsahu mince přes tuto hranici, což vůbec jen za nesprávného pojmání mince a státního vlivu na její hodnotu

bylo možno. Umenšení obsahu mince na naší doby obmezuje se na tzv. minci drobnou i nemá pravidelně jíti dále, než co je třeba k uhrazení razebních nákladů. Kurantní mince k nějakému příjmu jen potud zavládají podnět, pokud stát na razení jich na žádost soukromníků vybírá tzv. razební (nov. přednášky o národ. hospodářství).

6 Věřejné cesty, mosty a dráhy vodní.

Žádati od uživatelů silnic příspěvek na uhrazení nákladu zřízení a udržovacího jest odůvodněno, protože tu vystupují zvláštní prospěchy uživatelů tím zřetelněji, čím sít silniční řídčí. Shodnoucí sítí silniční může se sleviti částečné uhrazení nákladů zřizovacích nebo dokonce poplatků obmeziti jenom na náhradu správních nákladů. To říznu, kde silniční sítí jest dostatečně hustou, přístupuje se ku správě dle principu veřejného vyjdaže.

Nejvhodnější forma poplatku na užívání veřejných cest je cestné nebo mýtné, které stihne jen takové intensivnější spůsoby užívání, pro které vlastně silnice zřizena jest (povozy, dobytek). Do jisté míry dá se při tom sarkba vyměřiti dle poměrů, v jakém silnice se opotřebuje. (Mýtné stoupající dle počtu kusů v potahm atd.)

O veřejných mostech platí zásadně stejná pravidla. Kde most bývá sám o sobě jenom předmětem poplatku, neobmezuje se tento jen na intenzivnější spúroby upotřebeni (stihne i chodce).

Poplatky z užívání veřejných vodních drah jsou jen potud odůvodněny, pokud vyžaduje zařízení a vydržování jistého nahladu. Kde byly pod názvem vodních mýt některé platy dávného původu (řiční cla, vodní mýta) uloženy jen fiskálně.

c Pošta a telegraf.

Regálnost pošty v první řadě jest nutna pro poštu listovní, neboť jen regálností tj. monopolistickým vyhrazením pošty státu lze zabezpečiti i krajinám řídkěji obydleným a chudším pravidelné spojení a zároveň jest regálnost poměrně nejlepší zárukou pro tajemství listovní, aspoň v moderním státě. (Mezi základními právy občanskými nalézá se také tajemství listovní).

Kromě dopisů vztahovati se mohou výkony pošty a takměř obecně se vztahují na zásilky tiskopisův a zásilky peněžní, ne vesměs též na dopravu drobných zásilok nákladových (balikův až do jisté maximální váhy - u nás nyní 50 kg - tzv. balikův postovských - Postpakete).

Pro regalnost, tj. pro výhradně oprávnění pošty k dopravě posléz řečené není nyní důvodu. Faktický monopol vzniká jí už z povahy věci (hustá síť její). Pro dopravu osob nynější doby regalnost byla by dokonce nemístná a také již skoro všeobecně vymizela. [V Rakousku byla již v. 1837. doprava nákladová z regalnosti vyňata; předmětem výhrady poštovní jsou jen listy a zásilky periodických tiskopisů (časopisů); totéž platí v Německu. V Francii regalnost obmezuje se jen na poštu listovou.]

Správní princip pošty na řídké síti poštovních kursův a na užívání na jisté vrstvy obmezeného mohl býti a právem byl vůbec princip veřejného podniku; při nynější hustě rozvětvené síti a na užívání všeobecného jest zásada poplatková již oprávněna pro dopravu zpráv (listův) a tiskopisův. Kulturní význam pošty při tomto všeobecném užívání nedopouští správu, která by chtěla z pošty těžiti zisk. Při dopravě balíků, cenných zásilek a dokonce osob vystupují zvláštní prospěchy určitých vrstev již mnohem značnější měrou v popředí, tak že správa těchto odvětví pošty i v nynější době ještě dle zásad podniku veřejného jest plně odůvodněna.

Barba dopravní dá se trojím rozdílným spiso-

sobem vyměřiti.

Původní sazby byly odstupňovány zcela přesně podle momentů, které na výši nákladu působí, tak že se vyměřovaly sazby nejenom přesně dle vzdálenosti (dle počtu mil), nýbrž i podle obtížů dopravy (vyšší sazba za mili po špatných neb horských cestách a pod.), alespoň pak při stejné základní sazbě za jednotku vzdálenosti (mile) vyměřovalo se porto přesně dle vzdálenosti. Kromě toho arci i k váze a při cenných zásilkách i k hodnotě se hledělo. I sou to tedy tarify stupňované dle vzdálenosti, váhy a po případě hodnoty.

Podstatné zjednodušení pošty listovní provedeno tím, že se ustanovily jisté třídy vzdálenosti a jisté třídy váhy a hodnoty a pro každou třídu pevná sazba. Původní formy této sazby třídní vystupovaly v té podobě, že vždy pro určitý počet stací byla pevná sazba. Z ní vyvinula se pak zjednodušená sazba třídní, tzv. pásmová sazba (zonenporto), kde vyšćeno několik málo tříd vzdálenosti (na př. do 10, 20, přes 20 mil od místa odevzdání pošty až do místa určení) a tolikéž tříd sazeb pro list jednoduchý (tj. až do jisté ustanovené maximální váhy).

Konečně se přikročuje vůbec k jednotné sazbě pro

celý stát nebo více států spojených, při čemž arci jisté
 slytky sazby pásmové existanou (n. př. u nás místní listy
 3 kr., ostatní 5 kr.) a jisté odstupňování vahy jest nezby-
 tné, čemuž se vyhoví jistým počtem tříd (5 kr. - 10 kr. za list
 do 15 gr., dvojnásob při váze do 250 gr.). Tato metodě sa-
 zeb, při nichž vzdálenost vůbec významu poskytvá, říká-
 me sazba jednotná (Einheitsporto).

Přechod od první stupňování k sazbě pásmové a
 konečně k jednotné sazbě u pošty listovní, spojený
 se značným snížením sazeb tím jest odůvodněn, že
 se postupem hospodářského vývoje listovní pošty hojněji
 užívá, při čem s množstvím užívání nerostou přemě-
 ně ani náklady výpravy a dodání, dokonce pak při
 nákladech dopravy samotné vzdálenost tou měrou vý-
 znamu poskytvá, že nelze ani značně rozdíl její nej-
 menší jednotkou mince drobné vyjádřiti.

Sazba tedy může se snížit a poněkud i vli-
 vy vzdálenosti jen na rozdíl nápadnější obmeziti i
 setřiti je dokonce docela. Tak vzniká nejprve sazba
 pásmová odstupňovaná jen dle skromných tříd vzdále-
 nosti, až konečně nastoupí sazba jednotná. S druhé
 strany však snížení sazby samy bývají příčinou další-

ke rozšířeníjšího užívání pošty a tedy dalšího snížení sazeb.

Ustanoví-li se pásmová nebo jednotná sazba, může ostatně již proto obnos sazby se snížit, protože možno užití formy kolku, následkem čehož výprava stane se mnohem snadnější.

Nejdůležitější v našem století byly opravy zavedené r. 1837. Polandem Hillem v Anglii, při nichž zavedeny známky listovní a jednotná pennyová sazba pro celou Velkou Britanii (Pennyposts). Ostatní státy napodobily tuto reformu, ač neprovedly snížení sazby tak akutně a uvarovali se přechodného deficitu při správě pošty, jenž v Anglii byl následkem oprav Hillových.

(Pásmový tarif trojstupeňový v Rakousku ponejprv zaveden r. 1842, nálepni známky poštovní zavedeny r. 1849. Po roce 1842. byla vícestupeňová sazba třídní).

V době novější i při dopravě balíků na rozhojněního užívání k platnosti přichází záhada třídních sazeb dle vzdálenosti a váhy, při zásilkách peněžních i dle hodnoty zasílané.

Telegraf a telefon jest rovněž ve státech moderních skoro vesměs regalisován. Tam, kde přirovně byl zinstaven

Telegraf podnikání soukromému, zavedení regularity bylo na veliký prospěch rozvětvení sítě i hojnosti užívání.

Měrou menší slouží telegraf a zvláště novotný ještě telefon obecní potřebě nežli pošta. Určitěji tuto vystupují zvláštní prospěchy jistých, nečetnějších vrstev obyvatelů. Proto tím důrazněji žádati sluší při telegrafech pevných plného uhrazení nákladů ze strany uživatele, ano nebo ani po většině ještě uznati nutnosti poplatkového principu a ni pro regularizování telegrafů pozemní. Při telegrafech podmořských, na mnoze ještě v rukách soukromých podnikatelů se nalézajících, dokonce jest odůvodněna zásada podniků veřejného, protože se užívání jejich obmezuje na značnou skupinu jistých společenských a vyrábělských tříd (obchodní, novinářské zprávy).

Hledí-li se k nákladu spojenému s telegrafováním, tu stoupá předkem objem telegramu do popředí. Musí se tudíž k tomuto momentu přihlížeti a ve vymezení sazby k počtu slov hleděti, což se děje rozličným způsobem:

1. třídni sazbou dle objemu, tak že délka telegramu dle počtu slov do určitých tříd se řadí (příklad: někdejší tarif rakouský ve třídách od 10 ke 20 slovy po 50 kr.),

anebo

2. sazbou slovní vyměřenou dle skutečného počtu slov (v Rakousku dříve po 2 kv.) s připočtením jisté taxy základní, která by odpovídala ve všech případech nákladům všeobecným, necht' jest délka telegramu jakákoliv;

3. sazbou slovní s jistým minimem bez ohledu na počet slov (na př. slovní sazba rak. nyníjší 3 kv, ale nejméně 30 kv. vždy za telegram, i máli pod 10 slov, v lokálním obvodě nižší).

F.X.S.
19. I. 1900.